

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

Broj: 03-23.1-~~9~~-7/21
Sarajevo, 04.01.2021.god.

PRIMLJENO: 06-01-2021			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03/3	50-18	94-2	21

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2020. godine u Bosni i Hercegovini, dostavlja se

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (DEP) je pripremila Informaciju o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj - oktobar/listopad 2020. godine u Bosni i Hercegovini.

Navedeni materijal se dostavlja radi informiranja.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Zoran Zeljko

U prilogu:
- kao u tekstu

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – oktobar/listopad 2020. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	6
<i>Kretanje industrijske proizvodnje</i>	6
<i>Građevinarstvo</i>	7
<i>Maloprodaja</i>	8
<i>Tržište rada</i>	9
2. Javne finansije.....	11
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini</i>	12
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	13
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	14
<i>Cijene</i>	15
<i>Monetarni sektor</i>	16
<i>Bankarski sektor</i>	17
<i>Berze u Bosni i Hercegovini</i>	18
4. Vanjski sektor.....	20
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena</i>	21
5. Strana direktna ulaganja.....	24

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

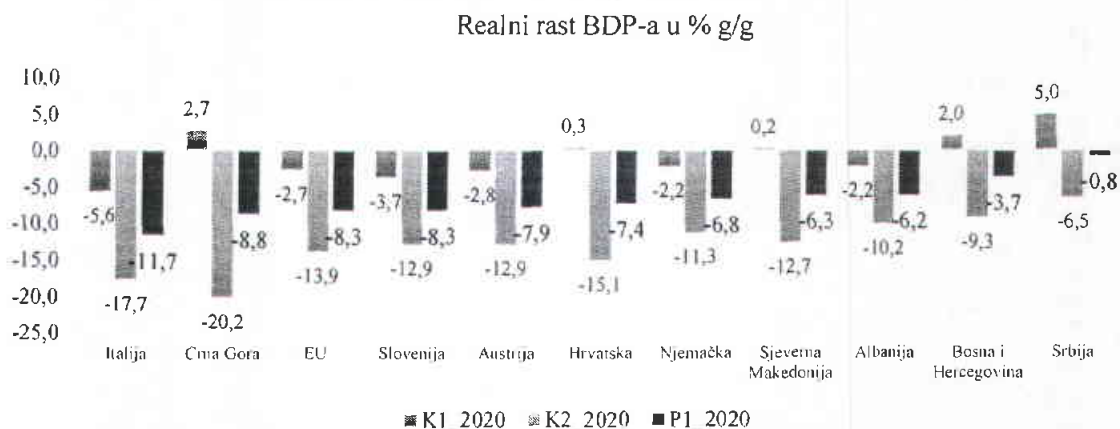
Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Preliminarni podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu BHAS-a) ukazuju na to da je Bosna i Hercegovina u prvoj polovini 2020. godine zabilježila pad BDP-a od 3,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj pad BDP-a u prvoj polovini 2020. godine bio je posljedica istovremenog pada kako domaće tako i izvozne tražnje što je uzrokovano eskalacijom globalne pandemije virusa Covid 19. Ako je suditi po trenutnim pokazateljima, eskalacija pandemije Covid-a 19 u K2 2020 godine veoma negativno se odrazila na privredna kretanja u glavnim trgovinskim partnerima što je dovelo do drastičnog pada BDP-a u Bosni i Hercegovini. Naime, preliminarni podaci EUROSTAT-a ukazuju da je pad BDP-a u K2 2020. godine na nivou EU iznosio oko 14% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Posmatrano po zemljama, registrirane stope pada BDP-a u K2 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine su iznosile Italija 17,7%, Hrvatska 15,1%, Austrija 12,9%, Slovenija 12,9% i Njemačka 11,3%.¹ Pregled kretanja BDP-a po zemljama u prvoj polovini 2020. godini prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 1: Stope rasta BDP-a po zemljama u P1 2020. godine u % g/g

EUROSTAT i nacionalni statistički zavodi

¹ EUROSTAT, „Preliminary flash estimates for second quarter of 2020“, 121/2020, 31 July 2020

Preliminarni podaci BHAS-a (statistika nacionalnih računa) za K2 2020. godine ukazuju na to da su se ova dešavanja u glavnim trgovinskim partnerima i uvođenje „lockdown-a“ izrazito negativno odrazila i na privredna kretanja u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a Bosna i Hercegovina je u K2 2020. godine zabilježila pad BDP-a od 9,3% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad na nivou prvog polugodišta iznosio 3,7%.² Međutim, vrijedi također istaći da se Bosna i Hercegovina u tom smislu apsolutno ne razlikuje od ostalih zemalja u ovom dijelu svijeta. Ako se posmatra struktura privrednih kretanja u P1 2020. godine može se konstatovati da je pad iste posljedica istovremenog pada kako agregatne ponude tako i agregatne tražnje što je osnovno obilježje negativnog utjecaja globalne pandemije virusa Covid-19. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu gotovo u potpunosti orijentisana ka tržištima zemalja EU i regiona, ne iznenađuje činjenica da je ovaj segment privrede najžešće pogođen krizom koju je izazvala pandemija. Tako je pad privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima rezultirao slabljenjem izvozne tražnje za bh. izvoznim proizvodima i smanjenjem ukupne vanjskotrgovinske razmjene za oko 1/5 u odnosu na isti period prethodne godine. Prema podacima BHAS-a, Bosna i Hercegovina je u prvom polugodištu 2020. godine zabilježila pad ukupnog izvoza (robe+usluge) od oko 17,5% u realnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad uvoza iznosio 17%. Ova dešavanja u vanjskom sektoru odnosno agregatne ponude kao i eskalacija globalne pandemije Covid-19 posljedično su imale negativan utjecaj na sve segmente domaćeg tržišta. Pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, smanjenje zaposlenosti i plata, smanjen priliv doznaka građana iz inostranstva, slabija kreditna aktivnost i pad prometa u maloprodaji ukazuju na slabljenje raspoloživog dohotka građana u Bosni i Hercegovini. Tako je prema podacima BHAS-a za P1 2020. godine usljed oslabljenog raspoloživog dohotka građana i manjoj sklonosti za potrošnjom došlo do pada privatne (domaćinstva) potrošnje od 4% u realnom smislu. S druge strane, novonastale okolnosti usljed pandemije virusa Covid-19 zahtjevale su pojačan angažman institucija u Bosni i Hercegovini kroz povećanje izdataka za zaštitu javnog zdravstva i saniranje ekonomskih posljedica krize što je dovelo do povećanja javne potrošnje od oko 0,5%.³ Međutim ovo povećanje nije ni izbliza dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru privatne potrošnje, tako da je pad finalne potrošnje u Bosni i Hercegovini u P1 2020 godine iznosio 3,1% što je praktički značilo i pad BDP-a obzirom da finalna potrošnja ima zastupljenost sa oko 90% u strukturi BDP-a. Investicije u strukturi BDP-a imaju nešto niži nivo zastupljenosti od oko 18% što je prilično skromno za zemlju koja teži višem stadiju ekonomskog razvoja kakva je Bosna i Hercegovina. Novonastale okolnosti usljed izbijanja globalne pandemije virusa Covid-19 koje karakteriše neizvjesnost tržišta, peimistična očekivanja i limitirani izvori finansiranja rezultirali su smanjenjem bruto investicija od oko 14% u odnosu na isti period prethodne godine.

U nedostatku podataka iz nacionalnih računa, a na bazi kratkoročnih statističkih podataka za Bosnu i Hercegovinu vrlo je teško procijeniti kretanje BDP-a u K3 2020. godine. Međutim, podaci EUROSTAT-a ukazuju da je u zemljama EU tokom K3 došlo do uvjetno rečeno blage stabilizacije ekonomskih prilika, odnosno pad privredne aktivnosti je bio blaži u poređenju sa prethodnim kvartalom. Naime, nakon dvocifrenih stopa pada BDP-a u K2, u K3 2020 godine u odnosu na isti period prethodne godine na nivou EU27 registriran je pad BDP-a od 4,3%.

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 02.10.2020. godine.

³ Vrijedi istaći da će pad javnih prihoda uz očekivano povećanje javnih rashoda usljed Covid 19 vrlo vjerovatno rezultirati budžetskim deficitom, te oslabiti fiskalnu poziciju Bosne i Hercegovine u 2020. godini.

Posmatrano po zemljama registrirane stope pada BDP-a u K3 u odnosu na isti period prethodne godine su iznosile: Slovenija 2,6%, Njemačka 4,2%, Italija 4,7%, Austrija 5,3% i Hrvatska 10%.⁴ Ako se imaju u vidu da ova kretanja u glavnim trgovinskim partnerima i kratkoročni statistički pokazatelji može se procijeniti da su slični trendovi zabilježeni i u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim statističkim podacima čini se da su negativni trendovi iz prve polovine godine uglavnom nastavljeni kako u K3 tako i tokom mjeseca oktobra 2020. godine, istina u nešto blažem obliku. Tako je fizički obim industrijske proizvodnje za period januar-oktobar 2020. godine smanjen za 7,5%, dok je pad proizvodnje u okviru prerađivačke industrije iznosio 9,5%. Međutim, vrijedi istaći da su registrirane stope pada u posljednjih nekoliko mjeseci bile jednocifrene za razliku od K2 kada je su registrirane dvocifrene stope pada navedenih indikatora. Sličan trend zabilježen je i u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je prema podacima BHAS-a u periodu januar-oktobar zabilježen pad izvoza roba od 11,2%, dok je uvozni pad iznosio oko 15% u odnosu na isti period prethodne godine, što je rezultiralo smanjenjem robnog deficita od preko 20%. Kada su u pitanju dešavanja u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene možda vrijedi istaći da je posmatrano na mjesečnom nivou, po prvi put od početka godine u oktobru zabilježen blagi rast robnog izvoza od 0,6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Ovaj podatak bi dodatno dobio na značaju ukoliko bi se rast izvoza nastavio tokom narednih mjeseci. U kontekstu procijene trenutnih ekonomskih kretanja u zemlji vrijedi istaći kontinuirani trend slabljenja kreditne aktivnosti. Tako je na kraju oktobra 2020. godine zabilježen pad ukupnih kredita u Bosni i Hercegovini od 0,6%, pri čemu su krediti stanovništvu zabilježili rast od 0,2%, dok je u okviru kredita nefinansijskim preduzećima zabilježen pad od 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Podaci iz javnih finansija, bar kada je u pitanje prikupljanje javnih prihoda ukazuju na to da su negativni trendovi uglavnom nastavljeni. Tako je pad ukupnih javnih prihoda u periodu januar-oktobar 2020. godine iznosio 6,4%, pri čemu je pad prihoda od direktnih poreza iznosio 6,9%, dok su prihodi od indirektnih poreza smanjeni za oko 9,6% (pad prihoda od PDV-a 6,8%) u odnosu na isti period prethodne godine.

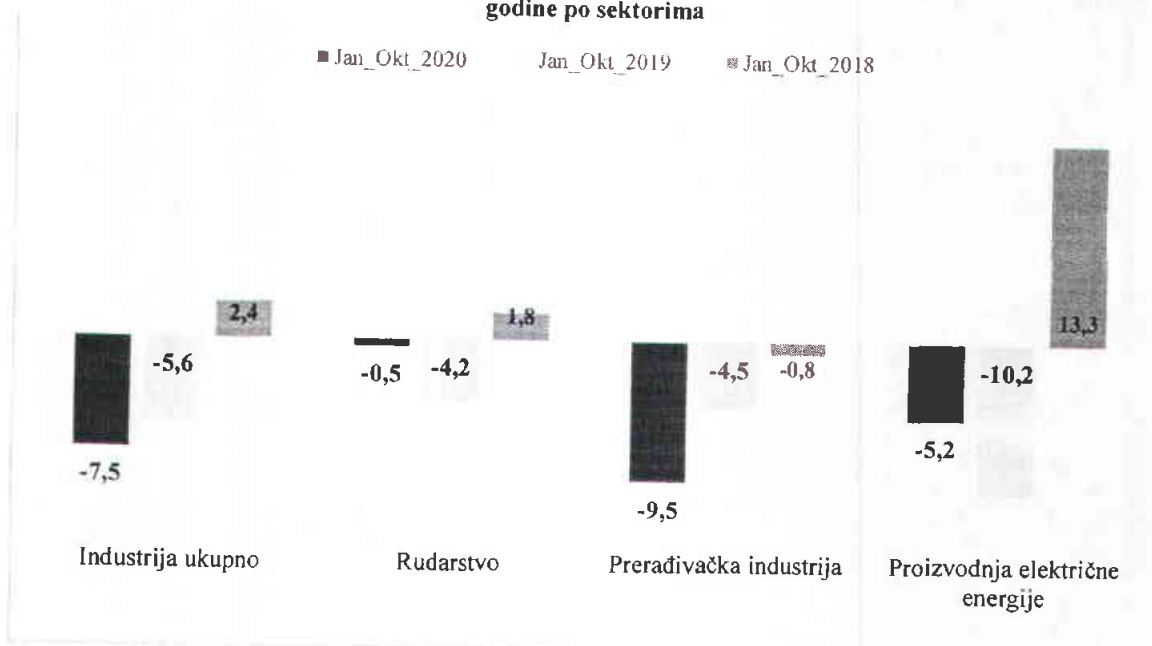
⁴EUROSTAT, „GDP and employment preliminary flash estimates for third quarter of 2020“, 168/2020, 13 November 2020

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Statistički podaci BHAS-a o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda iz prethodne godine koji je dodatno intenziviran usljed širenja globalne pandemije virusa Covid-19. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 7,5% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad u oktobru u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosio 1,2%⁵. Ovom prilikom vrijedi istaći da su stope pada fizičkog obima industrijske proizvodnje bile nešto blaže u odnosu na prvu polovinu tekuće godine.

Grafikon 2: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje za period januar-oktobar 2020. godine po sektorima

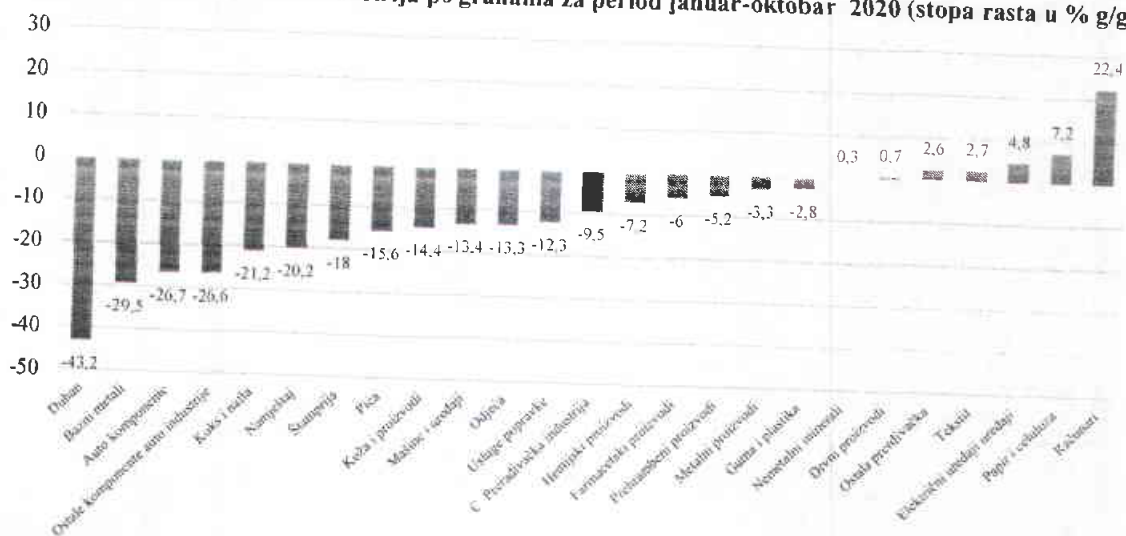

Izvor: BHAS

Ako se kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini u periodu januar-oktobar 2020. godine posmatra po sektorima vidljivo je da pad proizvodnje u najvećoj mjeri posljedica smanjenja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 9,5%, te u okviru sektora za proizvodnju električne energije od preko 5%, dok je u sektoru rudarstvo zabilježena stagnacija. Ovaj pad proizvodnje je prilično razumljiv ako se ima u vidu struktura prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini koja je prilično izvozno orijentisana i našla se na direktnom udaru usljed širenja pandemije Covid-19. Tako su najznačajnija smanjenja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana gdje su registrirane dvocifrene stope pada proizvodnje. Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po granama u periodu januar-oktobar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod.

⁵Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za oktobar 2020. godine-prethodni podaci“, 20.11.2020. godine.

Grafikon 3: Prerađivačka industrija po granama za period januar-oktobar 2020 (stopa rasta u % g/g)

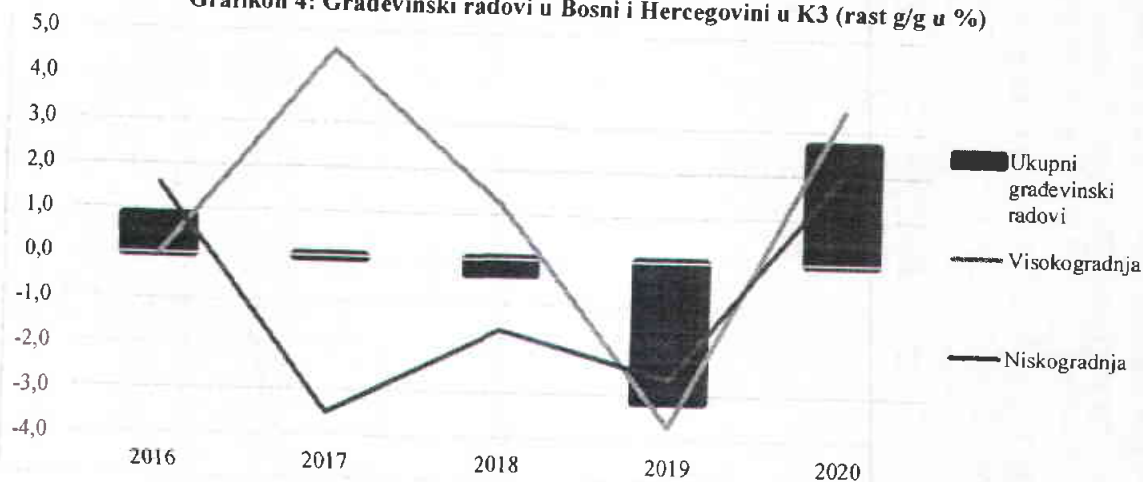

Izvor: BHAS

Građevinarstvo

Prema dostupnim podacima za sektor građevinarstva u Bosni i Hercegovini, za K3 2020. godine, vidljiv je porast ukupnih građevinskih radova od 2,7%, u odnosu na isti period prethodne godine. U sektoru visokogradnje zabilježen je rast radova od 3,4% dok je istovremeno sektor niskogradnje zabilježio porast građevinskih radova od 2%.

Grafikon 4: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini u K3 (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

Broj izdatih odobrenja za građevinske radove u K3 2020. godine u odnosu na K3 2019. godine veći je za 3,6%. Najveći porast izdatih dozvola za građenje u K3 2020. godine je u oblasti niskogradnje gdje je stopa rasta iznosila 27,4%. Odobrenja za građenje objekata u sektoru visokogradnje su, nasuprot tome, zabilježila pad koji je u posmatranom periodu iznosio 1,6%. U ovom sektoru je smanjen broj izdatih dozvola za građenje stambenih zgrada za 5,8% dok je istovremeno broj izdatih dozvola za nestambene zgrade porastao za 8,8%.

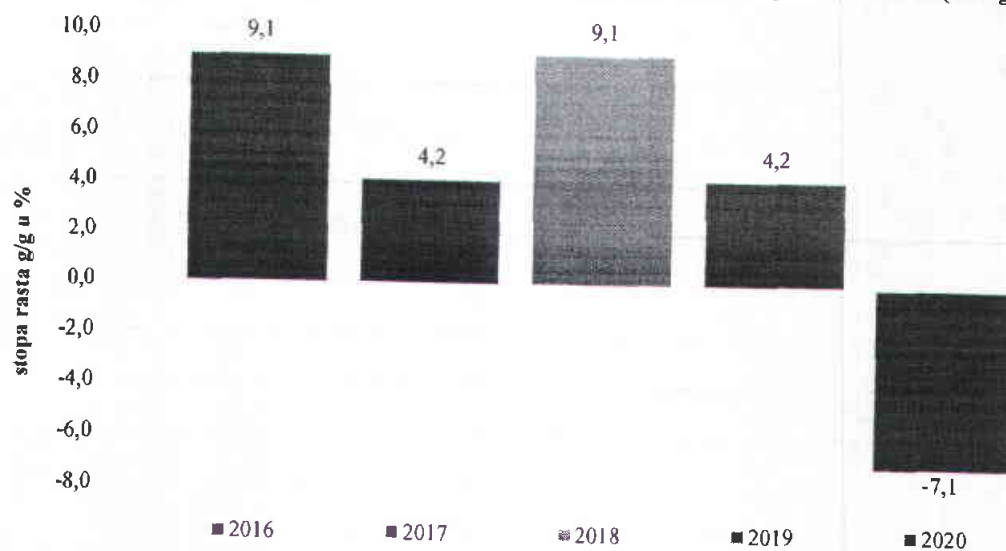
Maloprodaja

Prema zvaničnim podacima BHAS-a za period januar - oktobar 2020. godine ukupna trgovina na malo je zabilježila realni pad prometa od 8,6%⁶, dok je u mjesecu oktobru realni pad ukupne trgovine na malo iznosio 7,1% (g/g). Do ovog pada je došlo usljed realnog smanjenja trgovine na malo motornim gorivima koja je u posmatranom mjesecu niža za 17,9% te do smanjenja trgovine na malo u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) od 4%. Trgovina na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima je u mjesecu oktobru zabilježila negativnu stopu rasta od 2,8%.

Pored ovih kategorija u posmatranom periodu je došlo i do smanjenja prometa od 4,8% u trgovini na malo neprehrambenim proizvodima. U oktobru 2020. godine u okviru trgovine na malo neprehrambenim proizvodima je ostvaren negativan rast u većini kategorija, pa je tako u prometu na malo na štandovima i tržnicama ostvaren pad prometa od 56,6%, trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju u s.p. pad iznosio 1,4%, trgovini na malo ostalom robom u s.p. 2,9%, trgovini na malo ostalom opremom za domaćinstvo u s.p. 5,3% te do pada prometa informacijsko-komunikacijskom opremom u s.p. od 0,7%.

Izuzetak predstavlja trgovina na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica sa stopom rasta od 1,8%.

Grafikon 5: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u mjesecu oktobru (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

U posmatranom periodu, u okviru trgovine ostalom opremom za domaćinstvo, je došlo do pada kod trgovine na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima u s.p. od 13,9%, u trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo u s.p. od 9,3% te u prometu na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože u s.p. gdje je pad iznosio 3,5%.

Izuzetak predstavljaju promet u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima u s.p. sa rastom od 6,6% te promet na malo sportskom opremom, igrama i igračkama u s.p. sa rastom od 5,3%.

⁶ Izvor podataka: BHAS

Tržište rada

Podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini od strane BHAS-a za oktobar 2020. godine nisu objavljeni u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na septembar odnosno period I-IX 2020. godine.

Zbog nastavka pandemije COVID-19 broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u septembru 2020. godine bio je manji za 2,5% u odnosu na septembar 2019. godine i iznosio je oko 806,4⁷ hiljada. U periodu I-IX 2020. godine prosječan broj zaposlenih lica je iznosio oko 809 hiljada i manji je za 1,4% u odnosu na isti period prošle godine. Posmatrajući broj zaposlenih lica po kvartalima, evidentno je da je u K1 2020. godine (neposredno prije pandemije) broj zaposlenih uvećan g/g, da bi u K2 i K3 2020. godine došlo do smanjenja broja zaposlenih lica što se može vidjeti prema podacima u tabeli ispod. Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstva i ugostiteljstva), djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo.

Uz smanjen broj posjeta i noćenja turista u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2020. godine broj zaposlenih lica je smanjen i u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane za 9,8% g/g uz negativan doprinos rastu oko 0,5 p.p.⁸ Smanjenje obima proizvodnje u prerađivačkoj industriji uticalo je na broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti koji je u posmatranom periodu smanjen za 2,4% g/g uz negativan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih oko 0,5 p.p. Pored industrije, broj zaposlenih lica u periodu I-IX 2020. godine smanjen je i u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala za 2,2% g/g uz negativan doprinos rastu od 0,4 p.p.⁹

Broj zaposlenih lica je smanjen i u djelatnostima umjetnosti, zabave i rekreacije, vađenja rude i kamena, prevoza i skladištenja, poslovanja nekretninama, poljoprivrede, šumarstva i ribolova itd. Međutim, njihov doprinos smanjenju ukupnog broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini je bio manji u poređenju sa prethodno navedenim područjima djelatnosti.

Uz smanjenje broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini uvećan je broj registrovanih nezaposlenih lica. U oktobru 2020. godine broj registrovanih nezaposlenih lica je iznosio oko 414,4 hiljada i uvećan je za 3,3% u odnosu na oktobar 2019. godine. Na osnovu podataka iz tabele ispod stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u septembru 2020. godine je iznosila 34,1% i veća je u odnosu na isti mjesec 2019. godine za 1,3 p.p.¹⁰ Anketna stopa nezaposlenosti za 2020. godinu nije objavljena u periodu pripreme Informacije.

⁷ Privremeni podatak, izvor BHAS. Na osnovu polugodišnjeg istraživanja sa punim obuhvatom RAD-15, stanje 31. marta 2020. godine, početkom avgusta 2020. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim licima, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do marta 2020. godine konačni, a za ostale mjesece 2020. godine privremeni.

⁸ U periodu januar – septembar 2020. godine turisti su ostvarili 385.578 posjeta, što je manje za 69,9% i 987.517 noćenja, što je manje za 62,9% u odnosu na isti period 2019. godine. Izvor: BHAS, Statistika turizma, kumulativni podaci januar – septembar 2020. godine.

⁹ Ukupan promet distributivne trgovine u Bosni i Hercegovini, kalendarski prilagoden, u periodu I-IX 2020/I-IX 2019 ostvario je pad od 9,3%. Distributivna trgovina uključuje sve oblike trgovinskih aktivnosti, od nabavke robe od proizvođača do isporuke robe krajnjem potrošaču na domaćem tržištu. Ona obuhvata: trgovinu na veliko za vlastiti račun, posredovanje u trgovini na veliko, trgovinu na malo i popravke motornih vozila i motocikla, te trgovinu predmetima za ličnu upotrebu ili upotrebu u domaćinstvu. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeksi prometa distributivne trgovine III kvartal 2020. godine.

¹⁰ Stopa registrovane nezaposlenosti predstavlja procentualno učešće nezaposlenih lica u ukupnoj radnoj snazi i odnosi se na septembar jer podaci o broju zaposlenih lica za oktobar nisu objavljeni u periodu izrade Informacije.

Tabela 1: Broj zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
☉ 2019	820.974	2,3%	411.230	-9,0%
I-2020	824.504	1,3%	406.167	-6,3%
II-2020	822.892	1,6%	402.888	-6,3%
III-2020	821.082	1,1%	398.270	-5,9%
IV-2020	799.865	-2,8%	419.582	1,4%
V-2020	800.067	-3,0%	421.474	3,6%
VI-2020	804.028	-2,7%	421.300	3,9%
VII-2020	803.326	-2,8%	426.252	4,7%
VIII-2020	799.207	-2,8%	427.593	5,1%
IX-2020	806.350	-2,5%	417.957	3,6%
I-IX 2020	809.036	-1,4%	415.720	0,3%
X-2020	-	-	414.402	3,3%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za oktobar 2020. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na septembar 2020. godine.

U septembru 2020. godine prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini iznosila je 962 KM i nominalno je uvećana za 5% u odnosu na septembar 2019. godine uz brži realni rast zbog deflacije.

Prema područjima djelatnosti, najveća nominalna stopa rasta neto plate u septembru 2020. godine bila je u području djelatnosti vađenja rude i kamena (7,8%), finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (7,5%), djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite (7,3%), te građevinarstva (6,1%).

Negativan nominalni rast prosječne neto plate u posmatranom mjesecu 2020. godine bio je samo u području poslovanja nekretninama (-3,8% g/g), stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima (-0,1% g/g).

Najniža prosječna isplaćena neto plata u septembru 2020. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (592 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.633 KM).

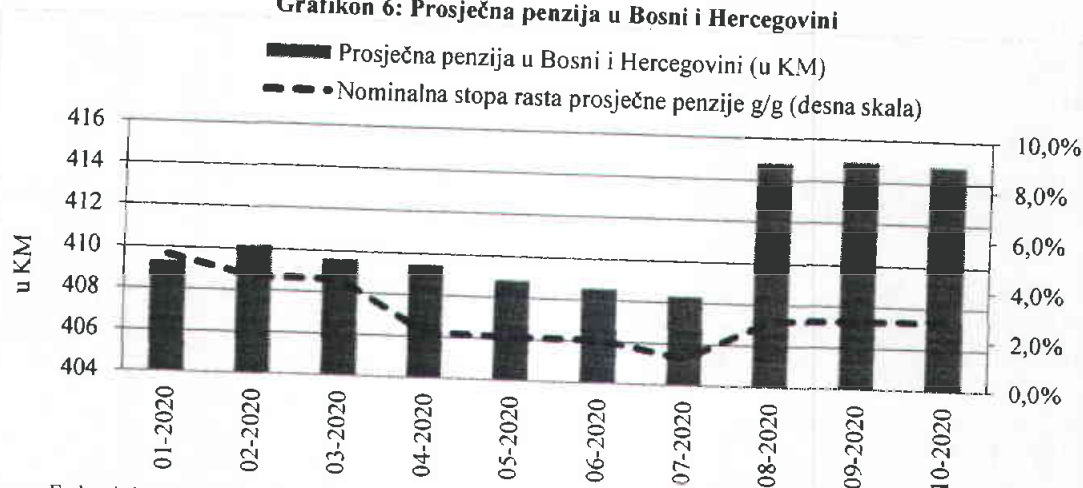
Tabela 2: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
☉ 2019	921	4,8%
I-2020	945	3,5%
II-2020	941	5,1%
III-2020	950	4,8%
IV-2020	942	2,9%
V-2020	940	1,4%
VI-2020	955	4,9%
VII-2020	965	3,6%
VIII-2020	953	3,0%
IX-2020	962	5,0%

Izvor: BHAS

U Bosni i Hercegovini u oktobru 2020. godine broj penzionera nastavio se uvećavati i iznosio je oko 699,3 hiljada. U odnosu na oktobar 2019. godine broj penzionera bio je veći za 1,8% u.¹¹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u oktobru 2020. godine iznosila je oko 415¹² KM i nominalno je veća za 2,8% u odnosu na oktobar 2019. godine što rezultat uvećanja penzija u oba entiteta¹³. Najniža penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine u oktobru 2020. godine iznosila 382,2 KM, a u Republici Srpskoj najniža penzija je iznosila 201,8 KM za penzijski staž do 15. godina.

Grafikon 6: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

Za deset mjeseci 2020. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 12,3 milijardi KM javnih prihoda što predstavlja smanjenje od oko 6,4% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Udio prihoda u ukupnim приходima, a koje je prikupila Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO) je iznosio oko 48,8%. U mjesecu oktobru 2020. godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom virusa Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza (8,0% g/g), dok su prihodi od direktnih poreza, socijalnih doprinosa i drugi javnih prihoda u nadležnosti entitetskih poreskih uprava u oktobru mjesecu ostali nepromjenjeni (0,3% g/g).

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. U toku oktobra mjeseca 2020. godine, nastavljen je trend pada privredne aktivnosti, uzrokovane pandemijom Covid-19, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza. Pad bruto prihoda u desetom mjesecu 2020. godine, u poređenju sa oktobrom mjesecom

¹¹ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

¹² Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

¹³ U Republici Srpskoj penzije se svim korisnicima prava usklađuju od 01.01.2020. godine i povećavaju za 3,11%. Izvor: Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Vijesti, penzije za januar 2020. godine.

U Federaciji Bosne i Hercegovine sve penzije, ostvarene po Zakonu o PIO/MIO, s izuzetkom najviših i penzija ostvarenih u 2020. godini, uvećane su za 2,8% od avgusta 2020. godine. Pored povećanih penzija za mjesec avgust, korisnici će prilikom isplate, dobiti i razlike između isplaćene i uvećane penzije za period od 01.01.2020. godine do 31.07.2020. godine. Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Novosti, penzije za avgust.

prethodne godine je iznosio oko 8,0%, dok su bruto prihodi upoređeni sa septembrom mjesecom 2020. godine veći za oko 4,6%. Ovde se primjeti ponovno pogoršanje u naplati indirektnih poreza, posmatrano u poređenju sa prethodnim mjesecom, jer je mjesečna stopa rasta u prethodna dva mjeseca bila znatno veća. Ukupni (bruto) naplaćeni prihodi od indirektnih poreza i ostalih prihoda, u periodu januar-oktobar 2020. godine, su iznosili oko 6 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, bruto prihodi su manji za oko 10,0%. Zbog oslabljene privredne aktivnosti, tokom istog perioda, umanjen je broj rješenja za povrat sa JR UIO, čime je smanjen i iznos novčanih sredstava po ovom osnovu za 12,0% g/g. U periodu januar-oktobar 2020. godine, neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 5 milijardi KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 9,6%. Detalji su prikazani u tabeli ispod.

Sve kategorije prihoda iz nadležnosti UIO Bosne i Hercegovine, kao i u ranije posmatranim periodima, dale se negativan doprinosi rasta neto prihoda od indirektnih poreza i to: porez na dodatu vrijednost od 4,1 p.p. (u daljem tekstu PDV), prihodi od akciza 3,7 p.p., prihodi od carina 0,6 p.p. i prihodi od putarina 1,2 p.p.

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2020	jan-okt 2019	jan-okt 2020	avg 2020	sep 2020	okt 2020
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	5,0	-10,0	-16,9	-8,0	-8,0
Povrati	18,1	6,7	-12,0	4,3	30,5	-17,6
Neto prihodi - prikupljeno	81,9	4,6	-9,6	-20,8	-14,4	-6,0
PDV	51,0	3,9	-6,8	-21,0	-17,4	1,4
Carine	3,6	4,8	-13,5	-14,4	-10,1	-7,9
Akcize	18,6	6,0	-15,4	-24,8	-14,9	-18,5
Putarine	8,1	4,8	-11,6	-24,2	-8,3	-16,2
Ostali prihodi	0,2	0,6	-9,1	7,2	-4,8	-4,4
Neusklađeni prihodi	0,4	17,7	14,4
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	4,9	-10,0	-17,9	-8,6	-8,0
Minimalne rezerve	18,7	-4,4	-11,7	-0,9	28,8	16,1
Budžeti	81,3	7,3	-9,6	-21,2	-15,1	-6,2
Servisiranje vanjskog duga	9,9	-15,6	-7,5	18,7	17,9	-1,9
Federacija Bosne i Hercegovine	6,5	-16,7	-4,7	17,3	23,2	-1,4
Republika Srpska	3,2	-14,8	-13,1	12,5	14,3	-2,7
Brčko Distrikt	0,2	32,1	4,5	...	-34,3	...
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	71,4	11,2	-9,9	-24,7	-20,0	-6,6
Institucije Bosne i Hercegovine	10,9	0,0	3,7	-3,1	38,0	1,3
Federacija Bosne i Hercegovine	38,0	13,0	-13,8	-30,5	-32,1	-11,0
Republika Srpska	20,3	14,5	-8,0	-21,6	-21,3	-0,2
Brčko Distrikt	2,3	5,5	-12,2	-31,7	-18,5	-6,9

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. U periodu januar-oktobar 2020. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 4,1 milijardu KM, što je u u poređenju sa istim periodom prethodne godine manje za 8,3%. Neto prihodi po osnovu PDV-a, tokom istog perioda, su iznosili oko 3,1 milijardu KM, što je 6,8% g/g manje. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 14,1% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario rast od 1,4% g/g. Interesantno je možda napomenuti da je nakon dvocifrene negativne stope rasta prihoda od PDV-a u prethodna dva mjeseca, u oktobru mjesecu 2020. godine ostvarena pozitivna stopa rasta. Nakon proglašenja epidemije virusom Covid-19 u martu mjesecu, ovo je drugi put da prihodi od PDV-a imaju pozitivnu stopu rasta (osim one u julu 9,9% g/g).

Akcize. Neto prihodi od akciza, za prvih devet mjeseci 2020. godine, su iznosili oko 1,1 milijardu KM, i manji su za oko 200 miliona ili 15,4% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su manji za 11,4% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za oko 44,4% g/g. Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na naftu i naftne preradevine smanjene

za oko 6,5 g/g, dok su prihodi od akciza na duvanske prerađevine manji za 15,4% g/g. U kategoriji prihoda od akciza na uvozne proizvode, jedino prihodi od akciza na uvozni alkohol i alkoholna pića bilježe povećanje (4,6% g/g) i tokom ovog ali i ranije posmatranih perioda. Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda, zabilježen je kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su manji za skoro 100,0% g/g (odnosno, prihodi po ovom osnovu nisu ostvareni). Takođe, značajan pad prihoda zabilježen je i kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (42,4% g/g). U kategoriji prihoda od akciza na domaće proizvode, samo kod prihoda od akciza na domaći alkohol i alkoholna pića (26,4% g/g) i domaće vino (8,3% g/g) je zabilježeno povećanje.

Putarine. Ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina u periodu januar-oktobar posmatrane godine su iznosili oko 481 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine isti su smanjeni za oko 11,6%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 215 miliona KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 13,5%.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u periodu januar-oktobar 2020. godine, su iznosili oko 6,0 milijardi KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 304,7 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,1 milijardu KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 647,5 miliona KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹⁴. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 2,5 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 378,7 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,3 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 192,7 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 140,2 miliona KM (8,1 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su manja za 7,5%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga manja za 9,9%.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U toku oktobra mjeseca 2020. godine, u naplati prihoda od strane entitetskih poreskih uprava, nije bilo značajnije promjene, uprkos tome što posljednjih mjeseci prihodi u nadležnosti poreske uprave Republike Srpske bilježe poboljšanje (rast ukupno naplaćenih prihoda u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine je iznosio oko 0,3%). Nakon značajnijeg rasta prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u mjesecu septembru, tokom mjeseca oktobra 2020. godine jedino prihodi od poreza na dohodak bilježe pozitivnu stopu (1,6% g/g). Rast prihoda tokom posljednja dva mjeseca značajno je ublažilo smanjenje prihoda posmatrano na kumulativnoj osnovi. Tako je stopa rasta istih zabilježena u periodu januar - oktobar 2020. godine, iako negativna, najniža od početka pandemije izazvane sa Covid-19. Tokom posmatranog perioda, entiteske poreske uprave ukupno su prikupile oko 6,3 milijarde KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što je manje za oko 2,6% g/g. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

¹⁴ Odlukom Upravnog odbora UIO Bosne i Hercegovine, broj: 02-17-35/17, utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa JR za period april-juni 2017. godine, i isti su se primjenjivali i u aprilu 2020. godine, a iznose: Federacija Bosna i Hercegovina 64,26%, Republika Srpska 32,19% i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine 3,55%.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - oktobar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Direktni porezi	761,0	721,1	-5,2	405,3	383,1	-5,5	1.166,3	1.104,2	-5,3
Porez na dohodak	347,6	342,3	-1,5	158,3	161,8	2,2	505,9	504,1	-0,4
Porez na dobit	325,6	300,1	-7,8	208,8	188,4	-9,8	534,4	488,5	-8,6
Porezi građana	87,2	78,3	-10,2	38,2	32,9	-14,0	125,4	111,2	-11,4
Ostali porezi	0,5	0,4	-24,9	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	-24,9
Takse, kazne i naknade	586,6	522,5	-10,9	360,6	315,0	-12,7	947,1	837,5	-11,6
Doprinosi	3.013,3	2.986,9	-0,9	1.299,2	1.342,4	3,3	4.312,5	4.329,3	0,4
PIO	1.677,6	1.662,7	-0,9	735,6	765,9	4,1	2.413,2	2.428,6	0,6
Zdravstvo	1.196,3	1.186,6	-0,8	466,7	483,5	3,6	1.663,0	1.670,1	0,4
Nezaposleni	139,4	137,7	-1,2	30,3	23,8	-21,5	169,7	161,5	-4,9
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	62,1	64,5	3,9	62,1	64,5	3,9
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	4,5	4,6	2,9	4,5	4,6	2,9
Ostali prihodi	4,2	6,0	-42,1	13,4	0,8	-93,7	17,6	6,8	-61,2
UKUPNO	4.364,9	4.236,5	-2,9	2.078,5	2.041,2	-1,8	6.443,4	6.277,7	-2,6

Izvor: entitetske poreske uprave

Socijalni doprinosi. Za prvih deset mjeseci 2020. godine, prihoda po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 4,2 milijarde KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, bilježe pozitivnu stopu rasta, iako neznatnu, svega 0,4%. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa jesu doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili skroman rast od oko 0,6% g/g.

Direktni porezi. Prihodi od direktnih poreza tokom zadnja tri mjeseca bilježe pozitivne stope rasta, koja je u toku oktobra 2020. godine iznosila 6,9% g/g. Pozitivno kretanje tokom prethodnih mjeseci značajno je ublažilo je smanjenje ovih prihoda tokom posmatranog perioda. Na kraju perioda januar- oktobar 2020. godine, naplata prihoda od direktnih poreza je dostigla iznos od oko 1,1 milijardu KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 62 miliona ili 5,3%. Kako su se kretale pojedinačne kategorije direktnih poreza, tokom posmatranog perioda, može se vidjeti iz tabele iznad.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u periodu januar-oktobar 2020. godine, ukupno je naplaćeno oko 837,5 miliona KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su manji za 11,6%. Na smanjenje prihoda u kategoriji taksi najviše su uticale smanjenje naplate raznih administrativnih taksi i komunalnih taksi.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Cijena sirove nafte na tržištu energenata prema podacima Svjetske banke, u oktobru 2020. godine bila je malo niža u odnosu na prethodni mjesec i iznosila je 39,9 \$/barelu što se može vidjeti na grafikonu ispod. Međutim, u pređenju sa oktobrom 2019. godine, cijena sirove nafte bila je niža za 30,3%.

Suprotno kretanju cijena nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu o oktobru bio je u porastu. Cijena hrane u oktobru 2020. godine uvećana je za 12,3% u poređenju sa oktobrom 2019. godine.

Grafikon 7: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

U oktobru 2020. godine deflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je 1,6% u poređenju sa oktobrom 2019. godine. U periodu I-X 2020/I-X 2019 deflacija je iznosila 0,9%. U posmatranom periodu smanjenje cijena zabilježeno je u odjeljcima odjeće i obuće, prevoza, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće i odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata.

Cijene u odjeljku obuće i odjeće su smanjene za 9,9% u periodu I-X 2020/I-X 2019, dok su u odjeljku prevoza smanjene za 8,3%. Na smanjenje cijena prevoza uticale su niže cijene sirove nafte i naftnih derivata. Cijene u odjeljku namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće bile niže za 1%, a cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata su smanjene za 0,3% u posmatranom periodu. Na smanjenje cijena u okviru stanovanja najviše su uticale cijene tečnih goriva.

Najbrži rast cijena od 4,8% g/g bio je u odjeljku alkoholnih pića i duvana zbog povećanje cijena cigareta i duvana u 2020. godini odnosno nastavka usklađivanja akcizne politike na duvan i cigarete sa zakonodavstvom u Evropskoj uniji.¹⁵

¹⁵ Na početku 2020. godine nastavljeno je usklađivanje akcizne politike na duvan i cigarete sa zakonodavstvom u Evropskoj uniji što je najviše uticalo na rast cijena pomenutog odjeljka. Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,04 KM, a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 121,6 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2020. godinu.

Tabela 5: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	X 2020	I-X 2020
	X 2019	I-X 2019
00 Ukupan indeks	98,4	99,1
01 Hrana i bezalkoholna pića	100,8	101,1
02 Alkoholna pića i duvan	103,6	104,8
03 Odjeća i obuća	91,3	90,1
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	98,8	99,7
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	98,3	99,0
06 Zdravstvo	100,9	101,0
07 Prevoz	89,3	91,7
08 Komunikacije	100,5	100,6
09 Rekreacija i kultura	100,1	100,5
10 Obrazovanje	100,3	100,1
11 Restorani i hoteli	101,9	102,2
12 Ostala dobra i usluge	99,8	100,0

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (u daljem tekstu M2) u listopadu ove godine uvećana je za 6,6% g/g i iznosila je 27,6 mlrd. KM. Rastu je najvećim dijelom doprinijeo transakcijski novac (u daljem tekstu M1) koji je uvećan za 12,4% g/g u iznosu od 14,6 mlrd. KM dok je kvazi novac (u daljem tekstu QM) zabilježio rast od 0,8% i iznos od 13,1 mlrd. KM.

Komponente M1 imale su najveći doprinos rastu M2, prenosivi depoziti u domaćoj valuti (3,6 p.p.) i gotovina izvan banaka (2,6 p.p.). Prenosivi depoziti u domaćoj valuti dostigli su rast od 10,7% g/g i iznos od 9,6 mlrd. KM dok je gotovina izvan banaka uvećana za 16% g/g na iznos od 4,9 mlrd. KM. U strukturi QM, najveći doprinos novčanoj masi imali su prenosivi depoziti u stranoj valuti sa 1,1 p.p. Oni su na kraju listopada ostvarili iznos od 2,8 mlrd. KM i rast od 11,4% g/g. Negativan doprinos rastu QM ostvarili su ostali depoziti u stranoj valuti sa 0,9 p.p. Njihov iznos na kraju listopada iznosio je 7,3 mlrd. KM uz negativan rast od 3,2% g/g.

Tabela 6: Komponente ukupne novčane mase

Opis	Gotovi	Prenosiv	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
	na izvan banaka	i depoziti u domaćoj valuti						
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	4.922,3	9.638,0	14.560,3	2.986,4	2.813,4	7.265,8	13.065,6	27.625,9
Stopa rasta g/g	16,0%	10,7%	12,4%	1,7%	11,4%	-3,2%	0,8%	6,6%

Izvor: CBBiH

Pričuveni novac (M0) u posmatranom razdoblju ostvario je rast od 6,4% g/g i iznos od 11,6 mlrd. KM. Gotovina izvan monetarnih vlasti imala je najveći doprinos rastu M0 sa 8,9 p.p. dok su depoziti domaćih banaka kod monetarnih vlasti ostvarile negativan doprinos od 3,1 p.p. Iznos gotovine izvan monetarnih vlasti uvećan je za 19,3% g/g na iznos od 6 mlrd. KM. Depoziti

domaćih banaka kod monetarnih vlasti ostvarile su negativan rast od 5,9% g/g i iznos od 5,3 mlrd. KM.

Tabela 7: Pričuveni novac i stope rasta g/g

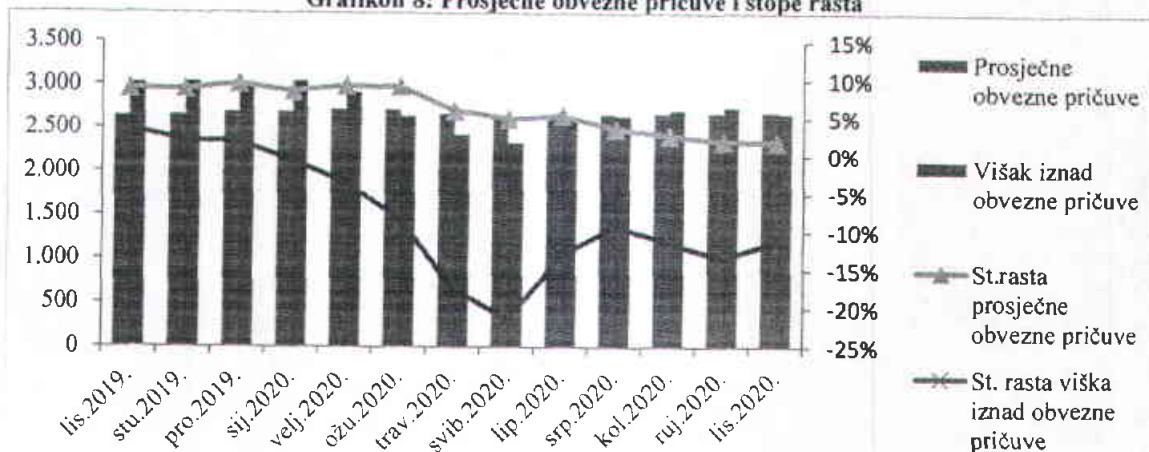
Opis	Gotovin a izvan monetar nih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	6.045,1	5.335,2	230,0	11.610,2
Stopa rasta g/g	19,3%	-5,9%	31,0%	6,4%

Izvor: CBBiH

U posmatranom razdoblju, prosječna stopa obvezne pričuve je i dalje ostala 10% dok je implicitna stopa 19,9%.

Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH nastavio je negativan trend rasta sa 5,1% g/g i ostvarenim iznosom od 5,4 mlrd. KM. U strukturi prosječnog salda računa obveznih pričuva, 50,2% pripada prosječnim obveznim pričuvama i 49,8% višku iznad obveznih pričuva. Osnovica za obračun obvezne pričuve na kraju listopada 2020. iznosila je 27 mlrd. KM dok su prosječne obvezne pričuve s rastom od 1,8% g/g dostigle iznos od 2,7 mlrd. KM. Razlika tj. višak iznad obveznih pričuva iznosio je 2,7 mlrd. KM što je pad od 11,3% g/g.

Grafikon 8: Prosječne obvezne pričuve i stope rasta

Izvor: CBBiH

Na kraju listopada 2020. godine bruto devizne pričuve iznosile su oko 13,4 mlrd. KM i uvećane su za 8,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Najznačajniji doprinos rastu bruto deviznih pričuva imali su depoziti kod nerezidentnih banaka koji su u posmatranom mjesecu uvećani za 27,6% g/g uz doprinos rastu deviznih pričuva od 6,5 p.p. a zatim investicije u vrijednosne papire koje su uvećane za 3,7% g/g uz doprinos rastu deviznih pričuva od 2,6 p.p. Pored toga, držanje SDR, kao komponenta bruto deviznih pričuva, je imala visoku stopu rasta (36,6% g/g) ali je njen doprinos zanemariv (0,01 p.p.) zbog vrlo malog učešća u bruto deviznim pričuvama. U strukturi bruto deviznih pričuva dominiraju investicije u vrijednosne papire (68,8%), a zatim slijede depoziti kod nerezidentnih banaka (27,9%).

Tabela 8: Bruto devizne pričuve u listopadu 2020. godine i stope rasta g/g

Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	302,7	3,5	137,8	3.745,0	0,0	9.220,5	13.409,5
Stopa rasta g/g	18,8%	36,6%	-54,8%	27,6%	-	3,7%	8,2%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Iznos ukupno plasiranih kredita za mjesec listopad iznosio je 20,4 mlrd. KM što predstavlja negativan rast od 0,6% u odnosu na isti mjesec 2019. godine. U strukturi ukupno plasiranih kredita najveće učešće imaju krediti stanovništvu (48,7%) čiji iznos na kraju listopada ima rast od 0,2% i iznos od 9,9 mlrd. KM. Drugi po učešću (44,8%) su krediti nefinancijskim poduzećima koji su na kraju mjeseca zabilježili negativan rast od 2,5% g/g i iznos od 9,1 mlrd. KM. U njihovoj strukturi najveće učešće (u ukupnim kreditima) sa 42,3% imaju krediti nefinancijskim privatnim poduzećima koji su imali negativan rast od 3,7% g/g i iznos od 8,6 mlrd. KM. Krediti općoj vladi čije učešće u ukupno plasiranim kreditima je 5,7% imali su iznos od 1,2 mlrd. KM što je rast od 8,1% g/g.

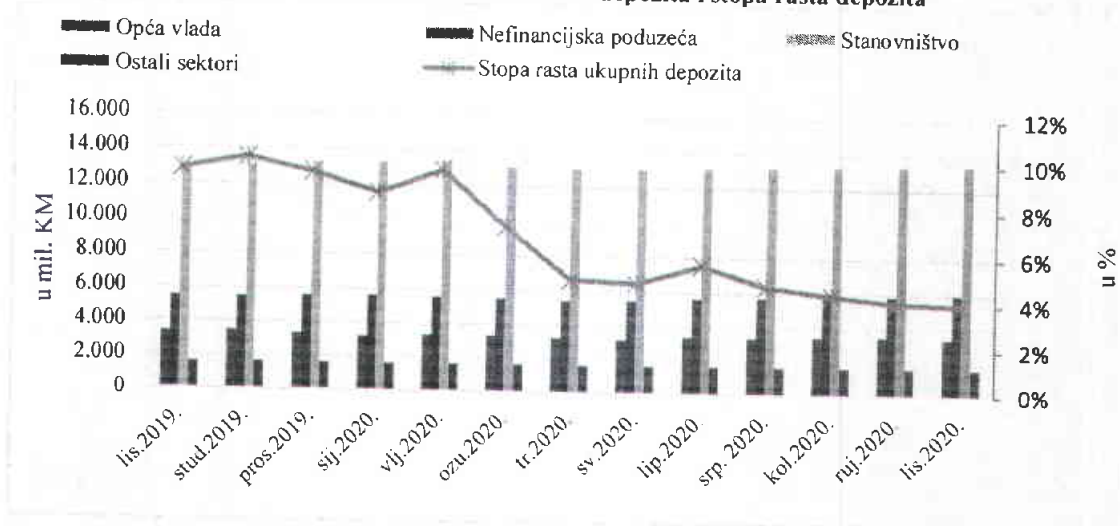
Grafikon 9: Sektorska struktura kredita i stopa rasta kredita

Izvor: CBBiH

Ukupan iznos depozita iznosio je u listopadu 2020. godine 24,5 mlrd. KM sa rastom od 4% g/g. Posmatrajući sektorsku strukturu depozita, povećanje su zabilježili depoziti stanovništva koji su uvećani za 3,5% g/g dok su depoziti nefinancijskih poduzeća uvećani za 9,4% g/g. Najveće učešće u ukupnim depozitima, 54,8%, imaju depoziti stanovništva u iznosu od 13,4 mlrd. KM, a depoziti nefinancijskih poduzeća čine 18,4% učešća sa iznosom od 6 mlrd. KM. Depoziti opće vlade imaju 14% učešća i zabilježen negativan rast od 0,2% g/g u iznosu od 3,4 mlrd. KM. Nakon njih slijedi kategorija ostali sektori sa 1,6 mlrd. KM koji su također imali negativan rast od 1,2% g/g.

Grafikon 10: Sektorska struktura depozita i stopa rasta depozita

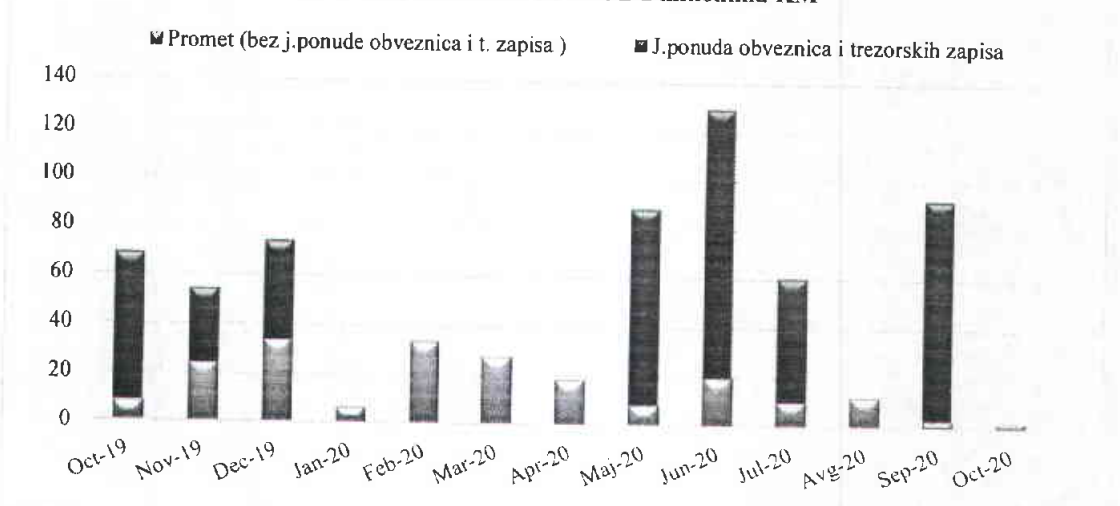

Izvor: CBBiH

Berze u Bosni i Hercegovini

Promet na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) na kraju mjeseca oktobra 2020. godine je uz negativnu stopu rasta od 96,2% g/g dostigao svega 2,6 mil. KM. Time je ostvario učešće od samo 4% u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. U ovom mjesecu na SASE nije bilo javne emisije obveznica i trezorskih zapisa.

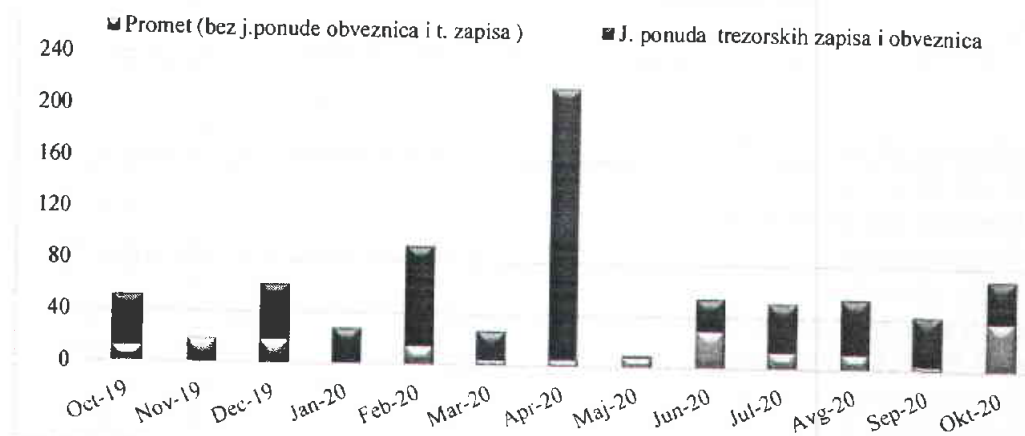
Grafikon 11: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) na kraju mjeseca oktobra 2020. godine je uz stopu rasta od 37,3% g/g dostigao 70,8 mil. KM i time je ostvario je učešće 96% u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. Putem javne ponude trezorskih zapisa za emitente prikupljeno 32,2 mil. KM, što predstavlja 45,5% ukupnog ostvarenog prometa na BLSE.

Grafikon 12: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Ukupan promet na SASE i BLSE na kraju mjeseca oktobra 2020. godine je uz negativnu stopu od 38,9% g/g dostigao 73,4 mil. KM. Putem javne ponude obveznica i trezorskih zapisa za emitente je ukupno prikupljeno 32,2 mil. KM, što predstavlja smanjenje od 67,2% g/g. Ostvareni promet putem javne ponude obveznica i trezorskih zapisa predstavlja 43,9% ukupnog prometa u ovom mjesecu.

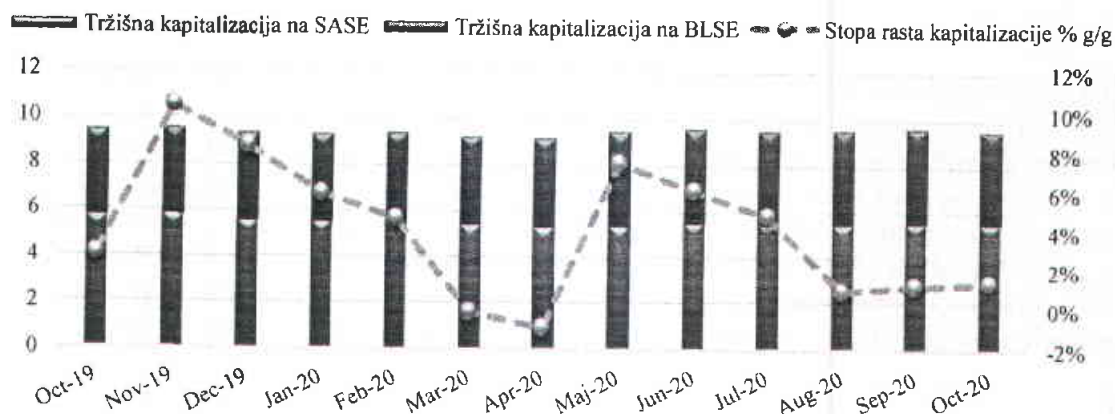
Tabela 9: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Oct-18	30.448.743,0	21.820.372,7	52.269.115,7
Oct-19	68.589.463,0	51.554.840,7	120.144.303,8
Oct-20	2.629.945,0	70.802.313,3	73.432.258,4

Izvor: SASE i BLSE

Ukupna kapitalizacija na kraju mjeseca oktobra 2020. godine na SASE je iznosila 5,6 mlrd. KM i uz negativnu stopu rasta od 3,5% g/g je ostvarila 57,9% učešća u ukupnoj kapitalizaciji. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je dostigla 4 mlrd. KM i uz stopu rasta od 9% g/g je ostvarila 42,1% učešće u ukupnoj kapitalizaciji. Na kraju mjeseca oktobra 2020. godine ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je iznosila od 9,6 mlrd. KM uz stopu rasta od 1,4% g/g.

Grafikon 13: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %

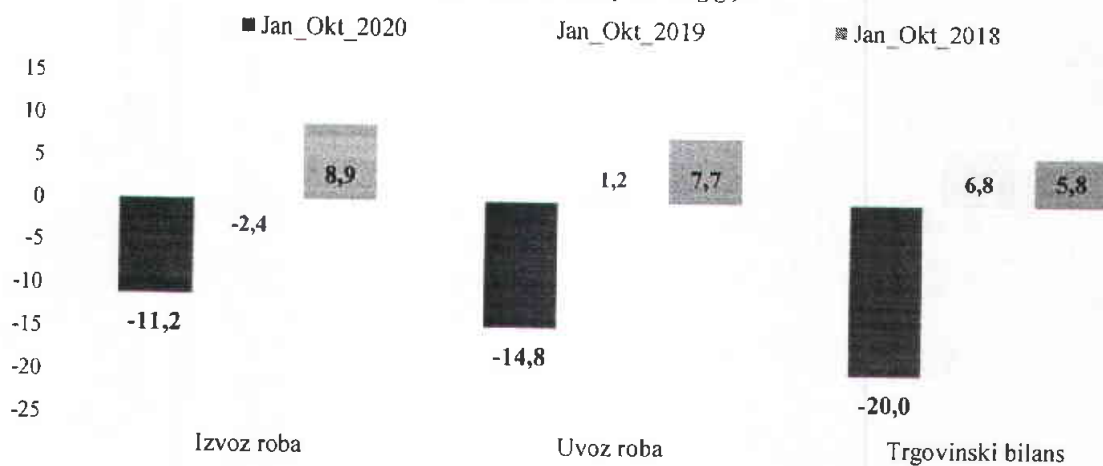
Izvor: SASE i BLSE

4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Trend slabljenja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini iz prethodne godine dodatno je intenziviran u 2020. godine usljed širenja pandemije virusa Covid-19. Eskalacija virusa Covid-19 veoma negativno se odrazila na svjetsku trgovinu pa samim tim i na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2020. godine zabilježila pad ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 15% u odnosu na isti period prethodne godine, što je posljedica istovremenog pada izvoza roba od 11,2% i uvoza roba od skoro 15%. S druge strane, ako se podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni posmatraju na kvartalnom nivou može se zaključiti da je tokom K3 2020 godine došlo do blagog poboljšanja u odnosu na prethodni kvartal, međutim vanjskotrgovinski pokazatelji se još uvijek nalaze u negativnoj teritoriji.¹⁶ Ovakva kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni (dvocifrene stope pada) implicitno ukazuju da je tokom posmatranog perioda u Bosni i Hercegovini došlo do istovremenog pada agregatne ponude i agregatne tražnje. Naime, pad agregatne ponude i izvozne tražnje rezultirao je padom robnog izvoza, dok je slabljenje domaće tražnje dovelo do pada privatne potrošnje i investicija. Pregled kretanja vanjskotrgovinskih indikatora u Bosni i Hercegovini za period januar-oktobar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 14: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-oktobar 2020. godinu (stope rasta g/g)

Izvor: BHAS

Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-oktobar 2020. godine iznosio je skoro 8,6 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 1 milijardu KM odnosno 11,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj pad robnog izvoza posljedica je slabljenja izvozne tražnje koji je uzrokovan širenjem globalne pandemije Covid-19, kao i pada proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Naime, potrebno je imati u vidu da su neke od vodećih bh izvoznih kompanija i tokom prethodne godine imale velike probleme u poslovanju koji su dodatno intenzivirani u 2020. godini eskalacijom pandemije Covid 19. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-oktobar 2020. godine posmatra

¹⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za oktobar 2020. godine-prethodni podaci“, 20.11.2020. godine.

detaljnije po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija smanjenja istog koja su dovela do ukupnog pada izvoza roba registrirana u okviru izvoza: aluminijuma 58,9%, (-2,8 p.p), sirovog željeza i čelika 30% (-1,2 p.p), obuće 15,8% (-1,0 p.p), koksa i naftnih derivata 41,5% (-1,0 p.p), električne energije 13,6% (-0,7 p.p), namještaja 8,4% (-0,4 p.p), te rezervnih dijelova za automobile oko 19,5% (-0,5 p.p) i dr. S druge strane, povećanja izvoza određenih metalnih, prehrambenih proizvoda i tekstila nisu značajnije spriječili pad ukupnog robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine u prvih 10 mjeseci 2020. godine. Međutim, ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra na mjesečnom nivou može se konstatovati da je u posljednjih nekoliko mjeseci došlo do blagog poboljšanja u odnosu na prvo polugodište. Tako je prema podacima BHAS-a u septembru 2020. godine zabilježena stagnacija, dok je u oktobru 2020. u odnosu na isti mjesec prethodne godine zabilježen rast izvoza od 0,6%. S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-oktobar 2020. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 6,3 milijarde KM što predstavlja smanjenje od 11,1%. U istom vremenskom periodu izvoz roba u zemlje CEFTA-e iznosio je skoro 1,4 milijarde KM što predstavlja smanjenje od oko 13,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija smanjenja izvoza zabilježena prilikom izvoza u Italiju od 26,5% (-3,1 p.p), Srbiju 13,6% (-1,5 p.p), Austriju 10,4 (-1,0 p.p), Njemačku 4,9 (-0,7 p.p), Sloveniju 7,9% (-0,7 p.p) i Hrvatsku 4,8% (-0,6 p.p).

S druge strane, tokom posmatranog perioda januar-oktobar 2020.godine pored pada proizvodnje i izvozne tražnje došlo je i do slabljenja domaće tražnje (potrošnja i investicije) u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo i padom robnog uvoza. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-oktobar 2020. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu iznosio oko 13,9 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od preko 2 milijarde KM odnosno 14,8% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, pad robnog uvoza u oktobru 2020. godine iznosio 6,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija smanjenja uvoza roba koja su dovela do smanjenja ukupnog uvoza registrirana su prilikom uvoza rafiniranih naftnih derivata 37,5% (-3,3 p.p), motornih vozila 31,5% (-2,0 p.p), električne energije 69,8% (-1,0 p.p), kamenog uglja 42,4% (-1,2 p.p) i sirovog aluminijuma 28% (-0,6 p.p), i dr. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu za period januar-oktobar 2020 godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima, vidljivo je da je najviše robe uvezeno iz zemalja EU u iznosu od oko 8,5 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 15,4%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio skoro 1,8 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 11,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama koje su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine u prvih 10 mjeseci 2020. godine došlo je do smanjenja uvoza iz Hrvatske 25,4% (-2,7 p.p), Italije 17,6% (-2,1 p.p), Njemačke 13,3% (-1,6 p.p), SAD-a 40% (-1,4 p.p), Srbije 12,1% (-1,3 p.p), Rusije 29,0% (-0,7 p.p) i Kine 7,4% (-0,6 p.p).

Slabljenje izvozne tražnje koji se manifestovao padom robnog izvoza od 11,2% uz istovremeno smanjenje domaće tražnje kroz pad robnog uvoza od oko 15% rezultirali su smanjenjem robnog deficita za 1,3 milijardu KM odnosno 20% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje robnog deficita na implicitan način ukazuje da je u periodu januar-oktobar 2020. godine u Bosni i Hercegovini došlo do značajnog pada ekonomske aktivnosti (pad proizvodnje, potrošnje, investicija i vanjskotrgovinske razmjene). Iako je robni deficit u Bosni i Hercegovini smanjen za 1/5 u odnosu na prethodnu godinu vrijedi istaći da je ovo posljedica eksternog šoka odnosno cikličnih kretanja na domaćem i inostranim tržištima. Prilikom analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini treba naglasiti da je robni deficit u zemlji još uvijek veoma izražen i iznosi 5,3 milijarde KM, te odslikava slabu konkurentnsku pozicioniranost na međunarodnim tržištima. Ako se struktura robnog deficita u Bosni i Hercegovini za period januar-oktobar 2020. godine posmatra po proizvodima vidljivo je da najznačajnije kategorije predstavljaju prehrambeni proizvodi, rafinirani naftni derivati, motorna vozila i farmaceutski preparati. S druge strane, posmatrano pojedinačno po zemljama Bosna i Hercegovina je najznačajniji robni

deficit ostvarila prilikom robne razmjene sa Kinom 1,1 milijarda KM, Italijom 783 miliona KM, Srbijom oko 623 miliona KM, Turskom 469 miliona KM i Njemačkom 354 miliona KM. Niži nivo vanjskotrgovinske robne razmjene, a posebno pad robnog uvoza u periodu januar-oktobar 2020. godine rezultirali su djelimičnim poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini za oko 2 p.p koja je na kraju posmatranog perioda iznosila oko 61,7%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini za period januar-oktobar 2020. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod.

Tabela 100: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene po HS klasifikaciji za period januar-oktobar 2020. godine

Izvor i vrsta delova klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu besedica (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan_Okt_2019	Jan_Okt_2020	2020/19 promjena %		Jan_Okt_2019	Jan_Okt_2020	2020/19 promjena %		Jan_Okt_2019	Jan_Okt_2020	2020/19 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	pp	pp	u mil KM	u mil KM	pp	pp	u mil KM	u mil KM	pp	pp	
UKUPNO	9678	8595	-11,2	-11,2	16336	13922	-14,8	-14,8	-6658	-5327	-20,0	-20,0	61,7%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI BILJNOG	125	142	13,6	0,2	482	428	-11,2	-0,33	-357	-286	-19,9	1,07	33,2%
2 PORUČKA MASTI I ULJA	174	204	17,2	0,31	642	651	1,4	0,06	-468	-447	-4,5	-0,32	31,3%
3 ŽIVOTINSKOG PREHRAMBENE	102	90	-11,8	-0,12	156	122	-21,8	-0,21	-54	-32	-40,7	-0,33	71,8%
4 PRERAĐEVINE PROIZVODI	250	271	8,4	0,22	1351	1305	-3,4	-0,28	-1101	-1034	-6,1	-1,01	20,8%
5 MINERALNOG PROIZVODI NEHUMIJSKE	896	713	-20,4	-1,89	2445	1449	-40,7	-6,10	-1549	-736	-52,3	-1,221	49,2%
6 INDUSTRIJE ILI PLASTICNE MASE,	783	610	-19,5	-1,58	1464	1390	-5,1	-0,45	-681	-760	11,6	1,19	43,3%
7 GUMA I KAUČUK	425	429	0,9	0,04	1108	1025	-7,5	-0,51	-683	-596	-12,7	-1,31	41,9%
8 KOBA I KRZNO	120	75	-37,5	-0,46	314	236	-24,8	-0,48	-194	-161	-17,0	-0,50	71,8%
9 DRVO I PROIZVODI OD	637	590	-7,4	-0,49	267	232	-13,1	-0,21	370	358	-3,2	0,18	254,3%
10 DRVETA, CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI TEKSTIL I TEKSTILNI	232	235	1,3	0,03	378	340	-10,1	-0,23	-146	-105	-28,1	-0,62	69,1%
11 PROIZVODI OBIČNA, SESIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI PROIZVODI OD	534	499	-6,6	-0,36	1041	920	-11,6	-0,74	-507	-421	-17,0	-1,29	54,2%
12 OBIČNA, SESIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI PROIZVODI OD	645	546	-15,3	-1,02	323	258	-20,1	-0,40	322	288	-10,6	-0,51	211,6%
13 KAMENA, GIPSA, BISERI, PLEMIENITI	121	99	-18,2	-0,23	340	300	-11,8	-0,24	-219	-201	-8,2	-0,27	53,0%
14 METALI I NJIHOVI BAZNI METALI I	16	29	81,3	0,13	25	28	12,0	0,02	9	1	-114,1	-0,15	103,6%
15 PROIZVODI OD BAZNIH MASIVNE, APARATI,	1801	1407	-21,9	-4,07	1827	1642	-10,1	-1,13	-26	-235	803,8	3,14	85,7%
16 MEHANIČKI I TRANSPORTNA	1351	1292	-4,4	-0,61	2266	2044	-9,8	-1,36	-915	-752	-17,8	-2,45	61,2%
17 SREDSTVA I NJIHOVI SATOVI, MJERNI,	324	270	-16,7	-0,36	1243	915	-26,4	-2,01	-919	-645	-29,8	-4,12	29,3%
18 MUZIČKI I ORUŽJE I MUVICMA,	28	25	-10,7	-0,03	229	262	14,4	0,20	-201	-237	17,9	0,54	9,3%
19 NJIHOVI DIJELOVI I	161	133	-17,4	-0,29	11	10	-9,1	-0,01	150	123	-18,0	-0,41	138,0%
20 RAZNI PROIZVODI	937	906	-3,3	-0,32	408	361	-11,5	-0,34	529	551	4,5	-0,36	256,7%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
22 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

5. Strana direktna ulaganja

Podatak o stranim direktnim ulaganjima za treći kvartal 2020. godine nije bio dostupan u periodu pripreme Informacije.

Prema posljednjim revidiranim podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine¹⁷ ukupna strana ulaganja u prvom polugodištu 2020. godine su sa dostignutih 350,3 mil. KM (neto finansijska pasiva) manja za 46,7% u odnosu na dostignutu vrijednost u istom periodu prošle godine. U prvom polugodištu 2020. godine ukupne reinvestirane zarade¹⁸ su dostigle 196,3 mil. KM i bilježe smanjenje od 19,1% g/g. Učestvovala su sa 56% u neto finansijskoj pasivi.

Tabela 11: SDU po kvartalima u 2017., 2018., 2019. i 2020. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2017	343,8	160,1	242,1	144,3	890,3
2018	319,2	187,6	303,9	170,0	980,8
2019	252,2	405,6	48,6	-29,9	676,6
2020	232,5	117,8			

Izvor: CBBiH

Grafikon 15: Strana direktna ulaganja u Bosni i Hercegovini po kvartalima u 2017, 2018, 2019 i 2020. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Moody's Investors Service je 21.08.2020. godine potvrdila već ranije ustanovljenu ocjenu „B3 stabilni izgledi” a i kreditna agencija Standard & Poor's 28.08.2020. godine je takođe potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B stabilni izgledi“.

¹⁷Copy of BPM6_for_users_Q1_2015_Q2_2020_detailed

¹⁸ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte.